



हवामान आधारीत कृषि सल्ला
ग्रामिण कृषि मौसम सेवा, ए.एम.एफ.यु., इगतपुरी,
विभागीय कृषी संशोधन केंद्र, इगतपुरी, जि.
नाशिक.



दूरध्वनी : ०२५५३ २४४०३२

ईमेल: igatpuri.amfu@gmail.com

८३) हवामान अंदाजावर आधारित कृषी सल्ला समितीची साप्ताहिक बैठक दि.१४.०१.२०२५

जिल्हा : नाशिक

मागील आठवड्यातील हवामान (०८/०१/२०२५ ते १४/०१/२०२५)							हवामान घटक	पुढील पाच दिवसांचा हवामान अंदाज (१५/०१/२०२५ ते १९/०१/२०२५)				
०८	०९	१०	११	१२	१३	१४	दिनांक	१५	१६	१७	१८	१९
०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	पाऊस (मिमी)	NA	NA	NA	NA	NA
२७.७	२९.४	२८.८	२९.५	२७.८	२६.८	२६.८	कमाल तापमान (अं.से.)	NA	NA	NA	NA	NA
१५.५	१४.५	१५.०	१३.०	१३.५	१२.६	१५.६	किमान तापमान (अं.से.)	NA	NA	NA	NA	NA
निरभ्र	निरभ्र	निरभ्र	अ: ढगाळ	अ: ढगाळ	अ: ढगाळ	अ: ढगाळ	ढग स्थिती (आकाश)	NA	NA	NA	NA	NA
६३	५७	५८	८१	७७	६४	७४	सकाळची सापेक्ष आर्द्रता (%)	NA	NA	NA	NA	NA
३२	३३	३२	४३	४९	५१	५६	दुपारची सापेक्ष आर्द्रता (%)	NA	NA	NA	NA	NA
१०.३	६.२	५.०	२.१	२.६	९.७	१०.८	वाऱ्याचा वेग (किमी/तास)	NA	NA	NA	NA	NA

हवामान अंदाजावर आधारित कृषी सल्ला

पीक	अवस्था	कृषि विषयक सल्ला
हवामान सारांश		पुढील पाच दिवसाचा अंदाज लक्षात घेता हवामान कोरडे राहण्याची शक्यता आहे. आकाश पुढील पाच दिवस निरभ्र राहिल. तसेच पुढील ४-५ दिवसांत जिल्ह्यात कमाल तापमानात फारसा बदल होणार नाही. पुढील २ दिवसांत नाशिकमध्ये किमान तापमानात हळूहळू २-३ अंश सेल्सिअसने वाढ होईल आणि त्यानंतर कोणताही मोठा बदल होणार नाही.
सामान्य सल्ला		नवीन फळझाडांचे रोपे सरकंदा/ पेंढा/ पॉलिथिन शीट/ बारीक पिशव्याने झाकून ठेवा. कोबीवर्गीय पिकांचे गड्डे तयार झाले असल्यास काढणी करावी. वाटाणा पिकाची काढणी वेळेवर करावी जेणेकरून त्याची गोडी कमी होणार नाही. कीड व रोगाचा प्रादुर्भाव दिसून आल्यास तज्ञांच्या सल्ल्यानुसार योग्य ते उपाय करावेत. उन्हाळी टोमॅटो, मिरची व वांगी लागवडीसाठी रोपवाटिका तयार करावी. उन्हाळी टोमॅटो, मिरची व वांगी लागवडीसाठी रान तयार करावे. भाजीपाला पिकांमध्ये ठिबक सिंचनाचा वापर करावा. त्याचप्रमाणे प्लास्टिक आच्छादनाचा वापर करावा. ठिबक सिंचनाचा वापर करतांना संपूर्ण खत मात्रा पिकाचा कालावधी विचारात घेऊन आठवड्याच्या अंतराने ठिबकद्वारे द्यावे.
संदेश		लसीची रोगप्रतिकारशक्ती एक वर्षापर्यंत जनावरांच्या शरीरामध्ये राहते. म्हणून मेंढ्यांकरिता शीप पॉक्स व शेळ्यांकरिता गोट पॉक्स आजाराकरिता तीन महिन्यांवरील सर्व शेळ्या, मेंढ्यांना डिसेंबर-जानेवारी महिन्यात दरवर्षी न चुकता पशुवैद्यकाच्या सल्ल्याने लसीकरण करावे.
रब्बी ज्वारी	कणसे लागणे ते कणसांमध्ये दाणे भरण्याची अवस्था	पहिला पंधरवडा - पक्ष्यांपासून संरक्षण करावे (पक्षीथांबे /मचाण बसविणे)
उन्हाळी भुईमुग	जमिनीची मशागत / पेरणी पूर्व तयारी	जानेवारीच्या तिसऱ्या आठवड्यात पेरणी करता येईल अशा बेताने पेरणीपूर्व ओलीत करावे. भुईमुग पिकाचे सुधारित वाण जसे फुले उन्नती, टी.ए.जी.-२४, टी.जी.-२६, टी.पी.जे.-४१, जे.एल.-५०१ खरेदी करावे. उन्हाळी भुईमुगाची पेरणी १५ जानेवारी ते १५ फेब्रुवारी दरम्यान करावी परंतु तापमान १८ डिग्री सेल्सिअस पर्यंत किंवा त्यापेक्षा जास्त वाढत नाही तोवर पेरणी करू नये. उन्हाळी भुईमुग लागवडीसाठी हेक्टरी ५ टन शेणखत/ सेंद्रिय खत जमिनीत मिसळावे.
गहू	फुटवे फुटण्याची ते कांडी धरणेच्या अवस्था	अवेळी पडलेल्या पावसामुळे किंवा तुषार सिंचन पद्धतीने घेतलेल्या गहू क्षेत्रात दाणे काळे पडण्याची शक्यता असते ते टाळण्यासाठी दाणे भरण्याच्या अवस्थेत मेन्कोझेब + कॉपर ऑक्सिक्लोराईड, प्रत्येकी २० ग्रॅम, १० लि. पाण्यातून फवारावे.
रब्बी मका	वाढीच्या ते तुरे लागणेच्या अवस्था	रब्बी मका वरील लष्करी अळीच्या नियंत्रणासाठी अळीच्या वाढीच्या लवकरच्या (१ ते ३ अवस्था) अवस्थांमध्ये निमअर्क १५०० पीपीएम ५ मिली किंवा निंबोळी अर्क ५ % यांची प्रती लिटर पाणी या प्रमाणात फवारणी करावी. अथवा इमामेक्टीन बेंझोएट ५ % एस जी. या कीटकनाशकाची ४ ग्रॅम प्रति लिटर पाणी या प्रमाणात फवारणी करावी.



हवामान आधारीत कृषि सल्ला
ग्रामिण कृषि मौसम सेवा, ए.एम.एफ.यु., इगतपुरी,
विभागीय कृषी संशोधन केंद्र, इगतपुरी, जि.
नाशिक.



दूरध्वनी : ०२५५३ २४४०३२

ईमेल: igatpuri.amfu@gmail.com

जिरायत हरभरा	फुलोरा ते घाटे लागणेची अवस्था	<p>विद्राव्य खताची फवारणी फुलोरा अवस्थेनंतर नत्र स्थिर करण्याची प्रक्रिया मंदावते. म्हणून पीक फुलोऱ्यात असताना २ टक्के युरियाची (१० लिटर पाण्यात २०० ग्रॅम युरिया) पहिली फवारणी आणि त्यानंतर १० ते १५ दिवसांनी परत दुसरी एक फवारणी करावी, यामुळे पीक उत्पादनात वाढ होते.</p> <p>घाटे अळी ही कीड हरभऱ्याव्यतिरिक्त तूर, मका, सूर्यफुल, टोमॅटो, भेंडी, करडई, कापूस, ज्वारी, वाटाणा इ. पिकांवर उपजीविका करत असल्यामुळे या किडीचे वास्तव्य शेतात वर्षभर राहते. म्हणून जमिनीची निवड करताना खरीप हंगामात यापैकी पिके घेतली असल्यास अशा जमिनीत हरभऱ्याचे पीक घेऊ नये. पिकांच्या फेरपालटीकरिता तृणधान्य अथवा गळीतधान्याची पिके घ्यावीत, जमिनीची खोल नांगरट करावी. एकरी ४ ते ६ कामगंध सापळे लावावेत. यामध्ये मोठया प्रमाणावर पतंग अडकले जाऊन पुढील प्रजननास आळा बसतो. पक्ष्यांना बसण्यासाठी दर १५-२० मीटर अंतरावर काठया रोवाव्यात किंवा मचान बांधावीत. म्हणजे कोळसा पक्षी, चिमण्या, साळुंकी, बगळे इ. पक्षी पिकावरील अळया पकडून खातात. हरभरा पिकास फुलकळी येऊ लागताच ५ टक्के निंबोळी अर्काची पहिली फवारणी करावी. पहिल्या फवारणीनंतर १० ते १५ दिवसांनी एच.ए.एन.पी.व्ही. विषाणूजन्य कीटकनाशक ५०० मि.ली. ५०० लिटर पाण्यातून प्रति हेक्टरला फवारावे. किडीचा प्रादुर्भाव कमी न झाल्यास, क्लोरअँटानिलीप्रोल (१८.५ एससी) ०.२५ मि.ली. किंवा फ्ल्युबेन्डॅमाईड (४८ एससी) ०.२५ मि.ली. प्रति लिटर पाण्यात मिसळून फवारणी करावी.</p>
द्राक्षे		<p>द्राक्ष पिकाची लागवड डिसेंबर-जानेवारी किंवा जून -जुलै / दक्षिणोत्तर दिशेस करावी तसेच लागवडीचे अंतर ३ x १.५ मी. असावे व वेलीची संख्या २,२२२ प्रति हेक्टर असावी. द्राक्ष पिकाची लागवड स्वमुळावर व खुंटावर केली जाते. खुंटावर लागवड असलेल्या ठिकाणी महात्मा फुले कृषी विद्यापीठाने डॉंगरिज या खुंटाची शिफारस केली आहे. डॉंगरिज या खुंटाची लागवड डिसेंबर-जानेवारीमध्ये करून त्यावर पाचर कलम करावे. कलम करतेवेळी योग्य जात निवडावी.</p>
डाळिंब		<p>गुणवत्तापूर्वक उत्पादनासाठी सूक्ष्मअन्नद्रव्यांचा तसेच जीवाणू खताचा वापर फायदेशीर दिसून आला आहे. नैसर्गिक पानगळ झाली नसल्यास पानगळ करण्यासाठी बहार धरण्यापूर्वी २० दिवस अगोदर इथ्रेल या संजीवकाची २ मिली प्रति लिटर या प्रमाणात फवारणी करण्याची शिफारस करण्यात आली आहे.</p>
आंबा		<p>आंबा पिकावरील मोहराच्या संरक्षणासाठी व तुडतुडे किडीच्या नियंत्रणासाठी इमिडाक्लोप्रिड १७.८ एस.एल. @ ३ मिली प्रति लि. पाण्यात मिसळून फवारणी करावी किंवा मेटारायझीयम अनिसोप्ली किंवा व्हरटीसिलीयम लेकानी किंवा कॉन्फिडॉर @४ मिली प्रति १० लिटर पाण्यात मिसळून फवारावे. आंबा पिकावरील मोहराच्या संरक्षणासाठी व बुरशीच्या नियंत्रणासाठी गंधक@ ३० ग्राम प्रति १० लि. पाण्यात मिसळून फवारणी करावी.</p>
कांदा		<p>रबी कांदा एक महिन्याचा झाला असल्यास खुरपणी करून नत्र खताचा हप्ता द्यावा.</p>
टोमॅटो		<p>रबी हंगामातील टोमॅटो पीक फुलोरा अवस्थेत असल्यास खुरपणी करून शेत स्वच्छ करावे व खताची मात्रा द्यावी. टोमॅटो पिकास आधार देण्याचे काम पूर्ण करावे.</p>
पशुधन (गाय, म्हैस इ.)		<p>हिवाळ्यात आहार व्यवस्थापन शरीरस्वास्थ्य आणि दूध उत्पादनासाठी जनावरांना ऊर्जा लागते. जर शरीरस्वास्थासाठी लागणारी ऊर्जा कमी पडली, तर दूध उत्पादनासाठीची ऊर्जा तिथे वापरली जाते. त्यामुळे दूध उत्पादनात किंवा फॅट आणि एसएनएफमध्ये घट दिसून येते. कारण या काळात ऊर्जेची गरज वाढलेली असते. थंड हवामानात वाढलेल्या ऊर्जेची गरज पूर्ण करण्यासाठी गाईचा आहाराचे नियोजन करावे. शरीराचे तापमान राखण्यासाठी गाईंना जास्त ऊर्जा लागते. जनावरांना उच्च गुणवत्तेचा चारा द्यावा. आहारात चांगल्या दर्जाचे गवत, कडबा किंवा मुरघासाचा वापर करावा. हिवाळ्यात गाई, म्हशींच्या ऊर्जेच्या गरजा पूर्ण करण्यासाठी खाद्य नियोजन करावे. हिवाळ्यात जास्त प्रथिनयुक्त आहार दिला गेल्यास उच्च दर्जाच्या प्रथिनांचा अधिक वापराने अँसिडोसिस होण्याची शक्यता असते. त्यामुळे आम्ल शोषले जात नसल्याने किण्वन पोटाचा (रुमेन) सामू कमी होतो. या अँसिडोसिसचा परिणाम होऊन दूध आणि दुधातील एसएनएफचे प्रमाण कमी होते. त्यासाठी गव्हाणीमध्ये पुरेसा चारा उपलब्ध आहे याची खात्री करावी. कोरडा चारा जितका जास्त तितकी शरीरातील ऊर्जा जास्त असते. हिवाळ्यात तापमान कमी झाल्यामुळे जनावरांच्या शरीरातील ऊर्जा वापरली जाऊन वजन, प्रकृतिअंक (बॉडी स्कोअर) खालावतो. अशावेळी खाद्यात उर्जेचे प्रमाण अतिरिक्त वाढवून दिले पाहिजे. थंडीच्या ताणामुळे जनावरांच्या शरीराची प्रथिने, खनिजे, जीवनसत्त्व इत्यादींच्या गरजा बदलत नाहीत. एका अभ्यासानुसार घटत जाणाऱ्या एक अंश फॅरनहाइट तापमानाप्रमाणे एक टक्का जास्त ऊर्जेची पूर्तता पशू आहारातून केली पाहिजे. हिवाळ्यात ऊर्जेची गरज साधारणतः १० ते २५ टक्के इतकी जास्त असते.</p>



हवामान आधारीत कृषि सल्ला
ग्रामिण कृषि मौसम सेवा, ए.एम.एफ.यु., इगतपुरी,
विभागीय कृषी संशोधन केंद्र, इगतपुरी, जि.
नाशिक.



दूरध्वनी : ०२५५३ २४४०३२

ईमेल: igatpuri.amfu@gmail.com

शेळी- मेंढी	<p>शेळ्या, मेंढ्यांचा गोठा गोठ्याची रचना ही इंग्रजी 'A' अक्षराप्रमाणे असावी. शेळ्या-मेंढ्यांना फार खर्चिक गोठ्याची आवश्यकता नसते. गोठे थोड्या उंचावर बांधणे आवश्यक असते. गोठे कोरडे, हवेशीर आणि सुयोग्य असावेत. हिवाळ्यात आर्द्रतेचे प्रमाण कमी असल्यामुळे गोठ्यामध्ये ओलावा जास्त वेळ टिकून राहतो आणि तापमान कमी होते. गोठ्याची दिशा ठरवताना पूर्व-पश्चिम बाजूने ठेवल्यास सकाळी आणि सायंकाळी कोवळ्या सूर्यकिरणांमुळे गोठ्यातील ओलसरपणा कमी होतो. उपलब्ध होणाऱ्या वैशिष्ट्यपूर्ण सूर्यकिरणामुळे जंतुनाशक प्रक्रिया होऊन गोठे निर्जंतुक होण्यास मदत होते. गोठा कोरडा व स्वच्छ ठेवावा. गोठ्यातील जमिनीत चुनखडी किंवा मुरमाचा वापर केल्यास ओलसरपणा कमी होतो आणि जमिनीचे तापमान कमी होण्यास प्रतिबंध करता येतो. गोठ्याच्या आजूबाजूला मोकळी जागा असावी. गोठ्याच्या दोन्ही बाजूंना जागा ठेवून कुंपण करावे. स्वच्छ पाण्याची सोय करावी. वयोमानाप्रमाणे शेळ्या, बोकड आणि करडांची वेगवेगळी व्यवस्था करावी. दिवसा गोठ्याची खिडक्या, दारे खुली ठेवावीत. जेणेकरून हवा खेळती राहिल. रात्री गोणपाट किंवा पोते यांनी शेड नीट झाकावे. जेणेकरून थंड हवा आत येण्यास प्रतिबंध होईल. शेळ्या-मेंढ्यांचे मुक्त संचार पद्धतीने संगोपन केले जात असेल, तर त्या ठिकाणी एका कोपऱ्यात एखादा बंदिस्त गोठा जरूर असावा. जेणेकरून रात्रीच्या वेळी शेळ्या-मेंढ्या तेथे जाऊन बसतील. त्यांचे थंडीपासून संरक्षण होईल. शेळ्या, मेंढ्यांना आणि करडांना सकाळच्या वेळी कोवळ्या उन्हात मोकळे सोडावे, जेणेकरून त्यांना सूर्यप्रकाशातून उब मिळेल.</p>
शेळी- मेंढी	
कुक्कुटपालन	<p>हिवाळ्यामध्ये खाद्यामधील करावयाचे बदल हिवाळ्यात कोंबड्यांच्या खाद्यात योग्य बदल करावेत. हिवाळ्यामध्ये शरीर तापमान टिकविण्यासाठी व उबदारपणासाठी कोंबड्या जास्त प्रमाणात खाद्य खातात. यामुळे खाद्यावरील खर्च जास्त होतो, ऊर्जा तयार करण्यासाठी न लागणारी पोषणतत्त्वे वाया जातात. खाद्यावरील खर्च कमी करण्यासाठी आणि अपव्यय टाळण्यासाठी ऊर्जायुक्त खाद्य पदार्थ जसे तेल, स्निग्ध पदार्थ, प्रथिने यांचे खाद्यातील प्रमाण वाढवावे. इतर पोषणतत्त्वांचे प्रमाण तितकेच ठेवावे. आहारात ऊर्जावर्धक घटकांचे प्रमाण वाढवावे (१०० किलो कॅलरीज प्रति किलो खाद्य) आणि प्रथिनांचे प्रमाण १ ते २ टक्के कमी करणे आवश्यक असते. खाद्यामध्ये अ, क आणि ई या जीवनसत्त्वांचे प्रमाण वाढवावे. एक लहान फिडर प्रती ४० पिल्लांना तर एक मोठा फिडर प्रती ३० मोठ्या कोंबड्यांसाठी वापरावा. फिडरची उंची कोंबडीच्या पाठीच्या दोन इंच वर असावी.</p>

स्त्रोत :

- १) हवामान पूर्वानुमान : प्रादेशिक हवामान पूर्वानुमान केंद्र, मुंबई.
- २) मागील हवामान : ग्रामीण कृषि मौसम विभाग वेधशाळा विभागीय कृषी संशोधन केंद्र, इगतपुरी, जि. नाशिक.

ठिकाण : विक्रसंके, इगतपुरी

दिनांक : १४.०१.२०२५

स्वाक्षरीत/-

प्रमुख अन्वेषक, ग्राकृमौसे, ऐएमएफयु,

इगतपुरी

तथा सहयोगी संशोधन संचालक,

वि.कृ.सं.के., इगतपुरी, जि. नाशिक